

A86/45

8 december 1986.

SANCTIES TEGEN SYRIE WEGENS BOM OP HEATHROW (III).

De gematigde Arabische regeringen betreurden over het algemeen de verslechtering in de relaties tussen Engeland en Syrië, zonder evenwel de schuldvraag met zoveel woorden aan de orde te stellen. Anders dan de radicale regiems en opmerkelijk genoeg de secretaris-generaal van de Arabische Liga schilderden zij Londen niet af als slachtoffer van een Israëliisch of Israëliisch-Amerikaans complot. Overigens waren in die gematigde landen, en dan vooral in de Golfstaten, de media kritischer dan de regeringen in hun beoordeling van de Britten. Vrij algemeen, zowel in regeringsverklaringen als in perscommentaren, werd uiting gegeven aan de vrees dat de hele affaire uiteindelijk alleen maar negatieve gevolgen zou hebben voor de Euro-Arabische relaties en voor de beeldvorming over de Arabieren. Met uitzondering van de Egyptische media bleek evenwel niemand bereid om Damascus in duidelijke taal de wacht aan te zeggen. Sommige gematigde regeringen leken zelfs meer waarde toe te kennen aan de Syrische ontkenningen inzake betrokkenheid bij de zaak dan aan het door de Britten verzamelde bewijsmateriaal. Dat maakt de kansen op een eventueel gezamenlijke terreurbestrijding door het Westen en de gematigde Arabieren er in elk geval niet groter op.

De Jordaanse houding verdient aparte vermelding. Alhoewel de verdachte in Londen, de Jordaniër Nizar HINDAWI, zich tijdens politieverhoren had geafficheerd als een Jordaanse opposant die tot zijn daad was gekomen omdat hij de Syriërs zijn aktie-bereidheid moest tonen, was eerste minister Al-RIFAI de eerste Arabische premier die Damascus bezocht na de Britse strafmaatregelen.

SANCTIES TEGEN SYRIË WEGENS BOM OP HEATHROW (III).

Arabische Liga.

De Britse ambassadeur in Tunis bezocht op 25 oktober de secretaris-generaal van de Arabische Liga, de Tunesiër Chadli KLIBI, om hem op de hoogte te brengen van het Engelse bewijsmateriaal tegen Syrië. Na afloop van het gesprek bleek KLIBI niet te zijn overtuigd van de schuld van Damascus. Hij verklaarde toen namelijk tegenover de pers dat "de Arabische staten" verontwaardigd waren over de beslissing van Londen om de diplomatieke relaties met Syrië te verbreken, omdat dat besluit "niet is gebaseerd op adequaat bewijs inzake de hulp van Damascus aan HINDAWI". Naar zijn mening was de Britse regering het slachtoffer geworden van een actie van de Israëliëse geheime dienst. KLIBI verzekerde Syrië van de steun van de Liga "tegen de vijandelijke Israëliëse druk"* Dat de secretaris-generaal voor zijn beurt sprak, valt op te maken uit de omstandigheid dat de Liga tot op heden niet bijeen is geweest om over de kwestie te spreken.

Het hoofd van de vertegenwoordiging van de Liga in Parijs, Hammadi ESSID, liet zich veel voorzichtiger uit. Nadat hij "de criminele daad van HINDAWI" had veroordeeld, gaf hij uiting aan zijn vrees dat het strafproces in Londen de publieke opinie zou opzetten tegen "de Arabieren en de zaken die zij verdedigen"*** .

Begin november gaf KLIBI een verklaring uit naar aanleiding van het diplomatieke overleg dat binnen de EG werd gevoerd over eventuele strafmaatregelen tegen Syrië*** . Hij betreurde de uitkomst van het ministersberaad in Luxemburg op 27 oktober. Blijkbaar had hij gewild dat het Britse verzoek tot gezamenlijke sancties toen al resoluut van tafel zou zijn geveegd. De secretaris-generaal waarschuwde er voorts tegen dat de crisis tussen Londen en Damascus zou uitgroeien tot een kwestie tussen Europeanen en Arabieren. Tenslotte sprak hij de verwachting uit dat economische maatregelen tegen Syrië het klimaat van de Euro-Arabische samenwerking negatief zouden beïnvloeden.

Nadat de Twaalf minus Griekenland op 10 november tot stappen tegen Syrië hadden besloten, verklaarde KLIBI tegenover de pers dat die beslissing "totaal ongerechtvaardigd" was en daarom herziening behoeft. Dit gold voor hem zeker "nu de pers ook al is gaan schrijven over een mogelijke Israëliëse rol in de HINDAWI-zaak"**** . Ongetwijfeld doelde hij hiermee op het geruchtmakende interview van de Franse premier CHIRAC met de 'Washington Times'.

Jordanië.

Bij de aanvang van het proces tegen HINDAWI verklaarde de openbare aanklager dat de verdachte naar eigen zeggen had gehandeld uit naam van een groep die zich 'Jordanian Revolutionary Movement' noemde***** . Tijdens het verhoor door de politie had HINDAWI toegelicht dat het daarbij om een tegen de Jordaanse regering gerichte verzetsgroep ging***** .

* KUNA (Koeweit) dd. 25-10-1986 en Frankfurter Allgemeine Zeitung dd. 27-10-1986.

** Le Monde dd. 26/27-10-1986.

*** Le Monde dd. 8-10-1986.

**** MENA (CAIRO) dd. 11-11-1986 en Tass (Moskou) dd. 11-11-1986.

***** Volkskrant dd. 7-10-1986.

***** Neue Zürcher Zeitung dd. 16-10-1986.

Een Syrische betrokkenheid bij deze Jordaanse oppositiegroep is zeker intrigerend als bedacht wordt dat er sedert najaar 1985 sprake is van een zekere dooi in de betrekkingen tussen Amman en Damascus. Voor die tijd steunden beide landen elkaars opposanten. De Jordaanse koning HUSSEIN had aan de ontspanning duidelijk bijgedragen toen hij in november 1985 in het openbaar toegaf dat "lieden die zich in Syrië schuldig hadden gemaakt aan halsmisdrijven (lees: Moslem Broeders), een goed heenkomen hadden gevonden in Jordanië". Hij zei daarvan evenwel nimmer te hebben geweten en gaf de verzekering dat er in zijn land voortaan geen plaats meer zou zijn voor "verraders, samenzweerders en agenten van de vijand". De Syrische radio concludeerde in een reactie tevreden dat de verslechtering van de relaties tussen Amman en Damascus in de voorgaande jaren niet de schuld van Syrië was geweest. President Hafez Al-ASSAD heeft zich in ieder geval in Arabische ogen nimmer zo behoeven te vernederen als de Jordaanse vorst. Begin mei 1986, dat wil zeggen enkele weken na de arrestatie van HINDAWI in Londen, ging de Syrische president zelfs onbeschroomd voor het eerst sinds 1977 op bezoek in Amman.

Dat Jordanië in het conflict tussen Londen en Damascus zeker niet aan de leiband van Syrië wilde lopen bleek al snel. Op 25 oktober vertrok de Jordaanse opperbevelhebber generaal SHAKER namelijk voor een officieel bezoek aan Engeland*. Hij maakte de reis ondanks de oproep van Damascus aan alle Arabieren om vergeldingsmaatregelen tegen Londen te nemen. Het Iraanse persbureau betitelde het Jordaanse bezoek als het strooien van zout in de Syrische wond**. En enkele dagen later stelde dit persbureau in ronde woorden dat Jordanië achter de Britten was gaan staan***. Begin november haalde koning HUSSEIN fel uit naar wat hij noemde "de schandelijke praktijken waar het terrorisme voor staat". Ook veroordeelde hij toen "de demagogie in de Arabische wereld****". Vrij algemeen werd aangenomen dat hij zich met deze uitspraken tegen Syrië keerde.

Dat de gang van zaken toch niet tot een breuk tussen Amman en Damascus behoefde te leiden kon worden opgemaakt uit het feit dat premier Zayd Al-RAFAI bleef spreken van het "broederlijke Syrië". Hij betreurde de "plotselinge ontwikkelingen" in de betrekkingen tussen Engeland en Syrië. De eerste minister zei hiervan negatieve consequenties te vrezen voor de internationale belangstelling voor het gebeuren in het Midden Oosten*****. Daarbij ging hij eraan voorbij dat een krachtige veroordeling van Damascus de Arabieren in het Westen alleen maar politieke winst zou opleveren.

Op 6 november bracht premier Al-RIFAI een bezoek aan Damascus. Hij was daarmee de eerste regeringsleider die dat deed na de afkondiging van de Britse maatregelen. Al-RIFAI had een boodschap van zijn koning bij zich voor president Al-ASSAD. Daarin werd ingegaan op "recente ontwikkelingen in de Arabische wereld" en op "de bilaterale relaties"*****. Volgens geruchten zou de Jordaanse premier de Syriërs hebben ingelicht omtrent gegevens waarover zijn regering beschikte en die duiden op contacten tussen de familie HINDAWI en een vreemde inlichtingendienst, waarbij het zou gaan om de Israëliische Mossad.

* International Herald Tribune dd. 3-11-1986.

** IRNA (Teheran) dd. 27-10-1986.

*** IRNA (Teheran) dd. 1-11-1986.

**** International Herald Tribune dd. 3-11-1986.

***** Al-Ray (Amman) dd. 28-10-1986.

***** KUNA (Koeweit) dd. 6-11-1986.

Irak.

Voorzover bekend reageerde Irak niet officieel op de sancties tegen aartsvijand Syrië. De Iraakse ambassadeur in Parijs, Mohamed Sadik Al-MASHAT, liet echter wel van zich horen. Volgens hem was de hele HINDAWI-zaak opgezet door de Israëli's. Syrische betrokkenheid achtte hij onwaarschijnlijk "omdat niet Syrië maar Israël van de affaire profiteert"* .

Egypte

Het semi-officiële Egyptische dagblad 'Al-Ahram' publiceerde op 25 oktober een commentaar dat nog diezelfde dag door het persbureau MENA werd verspreid. De krant schreef dat het er helemaal niet om ging of de Britse beschuldigingen tegen Syrië exact klopten. Alle terreurdaden, die de internationale veiligheid bedreigden, behoorden veroordeeld te worden en dat ongeacht de eventueel aangevoerde rechtvaardigheden. De commentator onderstreepte vervolgens dat ieder land het recht had maatregelen tegen terrorisme te nemen. Zulke stappen zouden alleen niet gebruikt mogen worden als voorwendsel om de Euro-Arabische betrekkingen te vergiftigen. De gehele Arabische natie kon namelijk onmogelijk verantwoordelijk worden gehouden voor de daden van een of twee Arabische staten. Het dagblad toonde zich geërgerd over het stilzwijgen van de Arabische wereld over regimens die door hun activiteiten afbreuk deden aan de internationale steun voor de Arabische zaak en de internationale publieke opinie zelfs opzetten tegen alwat Arabisch is.

Minister van buitenlandse Zaken Ismat ABDAL-MAJID verklaarde enkele dagen later tegenover buitenlandse journalisten dat zijn land alle terreurdaden tegen burgers veroordeelde, maar ook de methoden van sommige journalisten om de Arabieren met het terrorisme te verbinden**. Volgens hem diende terreurbestrijding te beginnen "bij het zoeken naar de wortels", waarbij hij overigens ongetwijfeld eerder dacht aan de Palestijnse kwestie dan aan de onderlinge onenigheid onder de Arabieren over de voorwaarden voor overleg met Israël.

Libanon.

Rashid KARAMI, de pro-Syrische premier van het door geweld verscheurde Libanon, keurde tegenover journalisten de Britse stappen tegen Damascus af. Hij herinnerde eraan dat de Arabieren al sinds de BALFOUR-verklaring van 1917** slechte ervaringen hadden met Londen. Volgens de eerste minister diende de internationale gemeenschap te beseffen dat "onderdrukte mensen, die onrecht ontmoeten en zich van hun land beroofd zien, hebben gekozen voor een weg van strijd en heilige oorlog"**** .

* Le Monde dd. 14-11-1986.

** KUNA (Koeweit) dd. 29-10-1986.

*** Zoals bekend liet de toenmalige Britse minister BALFOUR in november 1917 aan de Joodse vertegenwoordiger lord ROTHSCHILD officieel weten dat "Zijne Majesteits regering gaarne zou willen zien dat in Palestina een nationaal tehuis voor het Joodse volk wordt opgericht". Deze toezegging werd bekend als de BALFOUR-verklaring.

**** Radio Beiroet dd. 25-10-1986.

Arabische schiereiland.

De Saoedische radio meldde op 27 oktober dat de ministerraad het conflict tussen Londen en Damascus had besproken. De verslechtering van de betrekkingen tussen beide landen werd betreurd, terwijl alle vormen van terrorisme ongeacht de aangevoerde motieven werden afgewezen. De raad veroordeelde voorts de praktijk dat terrorisme altijd alleen in verband wordt gebracht met Arabieren. Volgens de Saoedi's had het geschil tussen de Britten en de Syriërs via diplomatieke kanalen opgelost moeten worden, te meer omdat Syrië de Engelse beschuldigingen categorisch had ontkend* .

Enkele dagen later zond de radio een commentaar uit op de uitkomst van het EG-beraad in Luxemburg op 27 oktober, dat zoals bekend niet resulteerde in de door de Britten gewenste maatregelen tegen Syrië. Volgens de commentator was het terecht dat de Twaalf Londen niet hadden gevolgd. Het Engelse besluit was immers "te vlug en op onvoldoende gronden" tot stand gekomen. Volgens waarnemers gaf de EG door geen stappen te nemen aan Londen het signaal dat de Britse opstelling "voorzover het de feiten betrof" niet gerechtvaardigd was** .

De regering van Noord Jemen betreurde in een verklaring het Britse besluit, "zeker omdat de Syrische regering zich duidelijk tegen het terrorisme heeft uitgesproken". De Engelse stap werd een nieuw obstakel genoemd op de weg naar een internationale regeling voor het Arabisch-Israëliësch conflict*** .

De in de Verenigde Arabische Emiraten verschijnende krant 'Al-Khalij' schreef in een commentaar dat de Britten hun besluit alleen hadden durven nemen omdat zij wisten dat zij geen verenigd Arabisch blok tegenover zich zouden vinden. Het besluit werd "voorgekookt" genoemd**** .

De pers in Qatar betoogde dat de Engelse stap het resultaat was van een complot van de Mossad en Amerikaanse geheime diensten om het beeld van Syrië te vervalsen omdat Damascus zich krachtig verzette tegen de expansionistische politiek van Israël***** . Na het Europese beraad in Luxemburg toonde de pers in Qatar zich verheugd over "de weigering" Londen te volgen. De Griekse regering werd bij name geprezen voor haar houding***** . Enkele weken later keerde de in Qatar verschijnende krant 'Al-Arab' zich met zoveel woorden tegen "de huidige campagne om de Arabieren te betitelen als terroristen"***** .

* Radio Riadh dd. 27-10-1986.
** Radio Riadh dd. 30-10-1986.
*** WAKH (Bahrein) 28-10-1986.
**** WAM (VAE) dd. 25-10-1986.
***** KUNA (Koeweit) dd. 29-10-1986.
***** KUNA (Koeweit) dd. 29-10-1986.
***** KUNA (Koeweit) dd. 19-11-1986.